

INNOVATION YONDASHUV ASOSIDA MAKTAB DIREKTORINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Axmedova Zuxraxon Zokirjon qizi

Buxoro innovatsiyalar universiteti

Ta'lim muassasalarining boshqaruvi mutaxassisligi

Annotatsiya

Mazkur tezisda innovatsion yondashuv asosida maktab direktorining kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish masalasi yoritilgan. Direktorning bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlari ta'lim samaradorligiga ta'sir etuvchi muhim omillar sifatida tahlil qilingan. Xalqaro va milliy tajribalar asosida rahbar kompetensiyalarini rivojlantirish yo'nalishlari hamda amaliy mexanizmlar ko'rib chiqilgan. Natijada ta'lim sifatini oshirish va maktab direktorlarini zamonaviy lider sifatida shakllantirish zarurati ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion yondashuv, kasbiy kompetensiya, liderlik, boshqaruv, raqamli texnologiyalar, menejment, pedagoglarni rivojlantirish, xalqaro tajriba.

KIRISH

Jahon miqyosidagi modernizatsiya va innovatsiyalar jarayoni tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan davrda ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sifatini oshirish, uni xalqaro standartlarga moslashtirish, zamonaviy raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash ustuvor vazifalardan hisoblanadi. Ushbu jarayonlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi, avvalo, ta'lim muassasalari rahbarlarining kasbiy salohiyatiga, ularning yangicha fikrlash qobiliyatiga va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish darajasiga bog'liqdir.

Maktablari direktorlari ta'lim jarayonini samarali tashkil etuvchi menejer va lider sifatida ilmiy, tashkiliy, pedagogik hamda innovatsion bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi zarur. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, maktab rahbari faqatgina boshqaruvchilik vazifasini emas, balki o'quvchi va pedagoglarni ilhomlantiruvchi, yangiliklarni joriy etuvchi hamda ta'lim sifatini doimiy nazorat qiluvchi shaxs

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

sifatida faoliyat yuritadi. Shu sababli, maktab direktorlarining kasbiy kompetensiyalarini innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish masalasi dolzarb ilmiy-amaliy yo‘nalishlardan biridir.

ASOSIY QISM

Kasbiy kompetensiya — bu shaxsning muayyan kasbiy faoliyatni samarali bajarishi uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma, malaka, shaxsiy fazilat va qadriyatlar majmuasidir. Demak, maktab direktori kompetensiyasi nafaqat boshqaruv jarayonini tashkil etishda, balki ta‘lim muhitini rivojlantirish, o‘qituvchilarning salohiyatini oshirish va o‘quvchilarning natijalariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishda ham muhim rol o‘ynaydi.

Olimlar (Michael Fullan, Andy Hargreaves, Tony Bush) ta‘kidlashicha, maktab rahbari o‘zgarishlarni boshqarish, pedagoglarni rivojlantirish va ta‘lim sifatini kafolatlash jarayonida hal qiluvchi o‘rin tutadi. Milliy tadqiqotchi Pulatova N.R. esa rahbarning boshqaruv kompetensiyalari ta‘lim muassasasining umumiy samaradorligi bilan bevosita bog‘liq ekanligini ilmiy asoslagan.

1. Maktab direktori kasbiy kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlari

- **Bilim va nazariy tayyorgarlik** – pedagogika, psixologiya, menejment, huquqiy asoslar bo‘yicha chuqur bilim.
- **Amaliy ko‘nikmalar** – jamoani boshqarish, strategik rejalashtirish, monitoring va tahlil o‘tkazish.
- **Shaxsiy sifatlar** – liderlik, mas‘uliyat, tashabbuskorlik, kommunikativlik, kreativlik.
- **Texnologik savodxonlik** – raqamli platformalardan foydalanish, axborot oqimini boshqarish, innovatsion metodlarni joriy etish.

Har bir tarkibiy qism direktorning kundalik faoliyatida muhim rol o‘ynaydi. Masalan, strategik rejalashtirish kompetensiyasi bo‘lmagan rahbar ta‘lim muassasasini uzoq muddatli rivojlanishga yo‘naltira olmaydi.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

2. Innovatsion yondashuv zarurati

Ta'lim sohasida sodir bo'layotgan o'zgarishlar maktab direktoridan yangicha fikrlash va innovatsion boshqaruv yondashuvlarini talab etmoqda. Innovatsion yondashuv quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

1. **Raqamli boshqaruvni joriy etish** – elektron kundaliklar, onlayn monitoring tizimlari, big data va sun'iy intellekt asosidagi tahlillar.
2. **Pedagoglarni rivojlantirish** – o'qituvchilarni xalqaro tajribalar bilan tanishtirish, malaka oshirish, ijodkorlik muhitini yaratish.
3. **Innovatsion liderlik** – o'zgarishlarni boshqarish, yangi g'oyalarni ishlab chiqish va joriy etish.
4. **Xalqaro tajribalarni moslashtirish** – ilg'or nazariyalarni milliy ta'lim tizimi sharoitiga moslashtirish.

3. Takomillashtirish yo'nalishlari va mexanizmlari

- **Direktorlarni menejerlik kurslarida tayyorlash va sertifikatlash** – nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish.
- **Doimiy malaka oshirish** – xalqaro seminar va treninglarda ishtirok etish.
- **Innovatsion loyihalarda faol qatnashish** – tajribani oshirish va yangiliklarni tatbiq qilish.
- **Raqamli kompetensiyani rivojlantirish** – axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini kengaytirish.
- **Ilmiy tadqiqot va tajriba almashish** – xalqaro va milliy hamkorlik loyihalarida ishtirok etish.

4. Kutilayotgan natijalar

Innovatsion yondashuv asosida maktab direktorlarining kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish quyidagi natijalarga olib keladi:

- ta'lim jarayonini boshqarishda samaradorlik oshadi;
- pedagoglar faoliyati yanada rivojlanadi, ijodkorlik muhiti shakllanadi;
- o'quvchilarning bilim sifati va kreativ ko'nikmalari ortadi;
- ta'lim muassasasi xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarni egallash imkoniga ega bo'ladi;

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

- maktab direktori zamonaviy lider sifatida shakllanadi.

XULOSA

Innovatsion yondashuv asosida maktab direktori kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish bugungi ta'lim islohotlarining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Zero, zamonaviy ta'lim tizimi rahbarlardan nafaqat boshqaruvchilik, balki liderlik, strategik fikrlash, kreativlik va raqamli savodxonlikni ham talab etmoqda.

Tadqiqot davomida ko'rib chiqilgan nazariy va amaliy manbalar shuni ko'rsatadiki, rahbarning kasbiy kompetensiyasi ta'lim sifati va samaradorligining bevosita kafolati hisoblanadi. Direktorning bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlari o'quvchilarning natijalarida, pedagoglarning rivojlanishida hamda maktabning umumiy ijtimoiy-madaniy muhitida o'z aksini topadi.

Innovatsion yondashuv asosida kompetensiyalarni rivojlantirish esa quyidagi ustuvor vazifalarni hal etishga xizmat qiladi: boshqaruv samaradorligini oshirish, pedagogik jamoaning ijodiy muhitini shakllantirish, xalqaro baholash dasturlarida yuqori natijalarga erishish va O'zbekiston ta'lim tizimining global maydondagi raqobatbardoshligini ta'minlash.

Natijada, maktab direktorining kasbiy kompetensiyalarini uzluksiz ravishda takomillashtirish, ularni zamonaviy lider sifatida shakllantirish ta'lim taraqqiyotining muhim omili sifatida e'tirof etilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Fullan, M. (2014). The Principal: Three Keys to Maximizing Impact. – San Francisco: Jossey-Bass.
2. Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). Professional Capital: Transforming Teaching in Every School. – New York: Teachers College Press.
3. Bush, T. (2020). Theories of Educational Leadership and Management. – London: SAGE Publications.
4. Earley, P., & Greany, T. (2017). School Leadership and Education System Reform. – London: Bloomsbury Academic.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

5. Pulatova, N.R. (2021). Maktab direktorlari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
6. Boymurodova, M., & Xoliqulova, Z. (2022). Ta'lim menejmenti: nazariya va amaliyot. – Toshkent: TDPU nashriyoti.
7. UNESCO (2019). Education and Leadership for the 21st Century. – Paris: UNESCO Publishing.
8. OECD (2018). School Leadership for Learning: Insights from TALIS. – Paris: OECD Publishing.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sifatini oshirish va ta'lim muassasalari boshqaruvini takomillashtirishga oid qaror va farmonlari. – 2017–2025 yillar.
10. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 25 dekabrda 681-son qarori. “Davlat umumiy o'rta ta'lim muassasalari direktori lavozimiga nomzodlarni menejerlik o'quv kurslarida o'qitish va ularga menejerlik sertifikatini berish tartibi to'g'risida nizom”.